ਐਮ.ਓ.ਐਮ.ਡੀ. ਸਬੀਰ @ ਸ਼ਬੀਰ ਹੁਸੈਨ

ਬਨਾਮ

ਖੇਤਰੀ ਮੈਨੇਜਰ, ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਸੜਕ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ

(2022 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9070-9071)

ਦਸੰਬਰ 09, 2022

[ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮੁਰਾਰੀ ਅਤੇ ਐਸ ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਟ, ਜੇ.ਜੇ.)

ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ - ਹਾਦਸਾ - ਦਾਅਵਾ - ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ - ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ - ਬੱਸ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ - ਐਮਏਸੀਟੀ (ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਹਾਦਸਾ ਹੋਇਆ, 15,76,465/- ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ 16,70,932/- ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 35□ ਕੀਤਾ - ਅਪੀਲ 'ਤੇ, ਕਿਹਾ: ਅਪੰਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 70□ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ 35□ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਗਣਨਾ 60□ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੋਟਰ ਦੁਰਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ- ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਮੁਖੀਆਂ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ - ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪਿਛੋਕੜ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 70% ਦੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਸੱਜਾ ਹੇਠਲਾ ਅੰਗ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 35% ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤਨਖਾਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲਾ ਹੈ

ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗੱਡੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਰੁਕਾਵਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ 35% ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਗਣਨਾ 60% ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. [ਪੈਰਾ 16][436 E-F]

ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ

2. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੋਟਰ ਦੁਰਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ" ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਉਹ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਹਾਦਸਾ 12.06.2009 ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੋਵੇਂ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ 31.03.2008 ਅਤੇ 31.03.2009 ਤੱਕ ਸਨ। ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਵੇਂ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪਾਰਸ 18-20][437-A-D]

ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਲੱਤ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ

3. ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਅੰਗ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 15 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਚੱਲੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਅੰਗ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਬਦਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ. ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 37 ਸਾਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ਜੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਅੰਗ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਇਕੱਲੇ ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਅੰਗਾਂ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 7,80,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਵਾਧੂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 23][438 C-E]

ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ

3. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਐਲਡੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 3,00,000/- ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਮੁਖੀਆਂ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 24][438-E-F]

ਸਿੱਟਾ

4. ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚਤਾ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪਿਛੋਕੜ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲਗਭਗ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸਰੀਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਪਰਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਗੰਭੀਰ ਭੇਦਭਾਵ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਅਪੰਗਤਾ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੇ ਭੇਦਭਾਵ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇ ਬਹਾਲ ਕਰੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਉਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਭੌਤਿਕ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜ਼ਖਮੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਦਮੇ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿੱਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਨਘੜਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰੇ ਜੋ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। (ਪਾਰਸ 27-29)[439-F-H; 440-A-B]

ਸੰਦੀਪ ਖਨੂਜਾ ਬਨਾਮ ਅਤੁਲ ਡਾਂਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ (2017) 3 ਐਸਸੀਸੀ 351: 2017 (2) ਜੇਟੀ 68; ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ. (2011) 1 ਐਸਸੀਸੀ 343: [2010] 13 ਐਸਸੀਆਰ 179; ਅਨੰਤ ਪੁੱਤਰ ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਦੁਕਰੇ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁੱਤਰ ਝਮਨੱਪਾ ਲਾਮਜ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਅਨਾਰ। 2018 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8420 - 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ.

ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 680: [2017] 13 ਐਸਸੀਆਰ 100; ਆਰ.ਡੀ. ਹਟੰਗੜੀ ਬਨਾਮ ਕੀਟ ਨਿਯੰਤਰਣ (ਭਾਰਤ) (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ (1995) 1 ਐਸਸੀਸੀ 551: [1995] 1 ਐਸਸੀਆਰ 75 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2010] 13 ਐਸਸੀਆਰ 179	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ	ਪੈਰਾ 15
[2017] 13 ਐਸਸੀਆਰ 100	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 21
[1995] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 75	ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 25

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9070 9071 2022.

2018 ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 391 ਅਤੇ ਐਮਏਸੀ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 11.09.2018 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 12.10.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ। 2013 ਦਾ ਏਪੀਪੀ ਨੰਬਰ 444.

ਮਨੀਸ਼ ਮੈਨੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨਜੀਤ ਚਾਵਲਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਰਿਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਨਿਸ਼ਿਤ ਅਗਰਵਾਲ, ਸ਼ਾਦੇਬ ਖਾਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਨਿਸ਼ਕ ਮਿੱਤਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦਿਵਿਆ, ਐਡਵੋਕੇਟ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੁਰਾਰੀ, ਜੇ.

ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੁੱਟੀ

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ 2018 ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 391 ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 12.10.2018 ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 11.09.2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ।

3. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ

I. ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰੈਪ ਡੀਲਰ ਹੈ, ਇੱਕ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਨੰਬਰ 1000 ਸੀ। ਯੂ.ਪੀ.-25ਟੀ-9664 ਗਜਰੋਲਾ ਦੇ ਨੂਰ ਪੁਰ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

II. ਬੱਸ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਹੈ, ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ 'ਚ ਜਿੰਦਲ ਪਾਈਪ ਫੈਕਟਰੀ ਨੇੜੇ ਰਾਤ ਕਰੀਬ 12.30 ਵਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਸੜਕ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੇ ਟੈਂਪੂ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ।

III ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋਰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰਾਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ 37 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ 10,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਪੰਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 70% ਦੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ, ਉਸਦੇ ਸੱਜੇ ਹੇਠਲੇ ਅੰਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ।

4. ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਿੱਲੀ-2, ਦਵਾਰਕਾ ਕੋਰਟ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 20,00,000/- ਰੁਪਏ (ਵੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

5. ਐਲਡੀ ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਮਏਸੀਟੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਵਾਹਨ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਸਦੀ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸੀ ਜੋ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ। ਐਲ.ਡੀ. ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਟੀ. ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 7.5% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ 15,76,465/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਨਕਲੀ ਅੰਗ ਦੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ	5,70,000 ਰੁਪਏ
ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	6,09,345 ਰੁਪਏ
ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚੇ	57,650 ਰੁਪਏ
ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਚਾਰਜ	11,802 ਰੁਪਏ
ਵਾਹਨ	15,000 ਰੁਪਏ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੁਰਾਕ	10,000 ਰੁਪਏ
ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖ	1,00,000 ਰੁਪਏ
ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	1,00,000 ਰੁਪਏ
ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ	1,00,000 ਰੁਪਏ
ਕੁੱਲ	15,86,465 ਰੁਪਏ

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਕ ਐਪ ਨੰਬਰ 444/2013 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਐਲਡੀ ਐਮਏਸੀਟੀ ਨੇ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ, ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਗਲਤ ਗਣਨਾ ਦੀ ਗਣਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

7. ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 11.09.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ 9% ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ ਵਧਾ ਕੇ 16,70,932/- ਰੁਪਏ ਕਰ ਕੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

> *"... ਵਿਵਾਦਿਤ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕੰਡਕਟਰ (R2W1) ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀ ਬੱਸ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ -4) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਬੱਸ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 30□ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਸੱਜੇ ਹੇਠਲੇ ਅੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ 70□ ਹੈ. ਇਹ ਗੋਡੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸੱਜੀ ਲੱਤ ਕੱਟਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 35□ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ. ਕੁਆਂਟਮ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਮੈਂ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ "ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ" ਹੈ, ਪਰ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ "ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ" ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਆਈਟੀਆਰਐਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਸਾਲ 2008-09 ਲਈ ਆਈਟੀਆਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਆਈਟੀਆਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ "ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ" ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ੧੬ ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲਾਗੂ ਗੁਣਕ 15 ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲਟ-ਪੜਤਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਉਮਰ 37 ਸਾਲ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ 15 ਦੇ ਗੁਣਕ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ. ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਆਈ.ਟੀ.ਆਰ.ਐਸ. ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ "ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ....*

8. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 2018 ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 391 ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ 20,00,000/- ਰੁਪਏ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ 12.10.2018 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਥੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

<u>ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਲੀਲਾਂ</u>

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ:

I. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਅਪੰਗਤਾ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸਿਰਫ 35% ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 70% ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਭਾਰ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ।

II ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 50% ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ।

III.ਨਕਲੀ ਲੱਤ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ, ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਕਲੀ ਅੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ 2,60,000/- ਰੁਪਏ ਹੈ, ਅਤੇ ਅੰਗ ਦੀ ਉਮਰ 5-6 ਸਾਲ ਹੈ। ਅੰਗ ਨੂੰ ਹਰ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਮੁਰੰਮਤ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤ ਦੀ ਲਾਗਤ 15,000/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ 20,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 37 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਕੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਅੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ 5,20,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ।

IV ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ "ਦਰਦ ਅਤੇ ਦਰਦ" ਅਤੇ "ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ" ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਨੰਤ ਪੁੱਤਰ ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਦੁਕਰੇ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੁੱਤਰ ਝਮਨੱਪਾ ਲਾਮਜ਼ਾਨੇ ਅਤੇ ਏਐਨਆਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

<u>ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਗਵਾਹੀ</u>

10. ਪ੍ਰਤੀ ਉਲਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ:

2018 ਦੀ [1]ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8420 (ਮਿਤੀ : 21 ਅਗਸਤ, 2022)

I. [2022] 18 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੇ ਅੰਗ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ 35% ਵਜੋਂ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ 6,09,345/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 6,66,480/- ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਹਨ ਲਈ ਰਕਮ 10,000/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 50,000/- ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

II. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 01.04.2007 ਤੋਂ 31.03.2008 ਤੱਕ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ 1,26,947/- ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ 01.04.2008 ਤੋਂ 31.03.2009 ਤੱਕ 1,67,147/- ਰੁਪਏ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

III. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰੈਪ ਡੀਲਰ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

IV. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

<u>ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ</u>

11. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

12. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਦਸਾ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਕੋ ਇਕ ਸਵਾਲ ਜੋ ਸਾਡੇ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ।

<u>ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਕਾਰਨ ਆਮਦਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ</u>

13. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਸੱਜੇ ਅੰਗ ਨੂੰ ਕੱਟਣ, ਦੁਵੱਲੇ ਚੱਕਰ ਦੀ ਮੱਧ ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਫ੍ਰੈਕਚਰ, ਸੱਜੀ ਲੱਤ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ, ਸੱਜੀ ਲੱਤ ਵਿੱਚ ਫਰੈਕਚਰ ਟਿਬੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਪੰਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 70% ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪੰਗਤਾ ਕਾਰਨ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 35% ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

14. ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਸੰਦੀਪ ਖਨੂਜਾ ਬਨਾਮ ਅਤੁਲ ਡਾਂਡੇ ਅਤੇ ਏਐਨਆਰ 2 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾ ਇੱਥੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

> ਇਸ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਐਮਏਸੀਟੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਟੀ. ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿਣ ਕੀਤੀ ਗਈ 70% ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਐਮ.ਏ.ਸੀ.ਟੀ. ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਦੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ..... ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਮਾਈ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ।

15. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਏਐਨਆਰ 3 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:

> "ਜਿੱਥੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ, ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਜੋਂ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਭਾਵ, ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ. ਕੁਝ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਹੱਦ (ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ

---

2 (2017) 3 ਐਸਸੀਸੀ 351

3 (2011) 1 ਐਸਸੀਸੀ 343

ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਅਨੁਕੂਲ ਨੁਕਸਾਨ, ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ 45% ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ 45% ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ. ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਹੱਦ (ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਹੱਦ (ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ. ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ; ਅਤੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਾਪਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ (ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਮਿਆਰੀ ਗੁਣਕ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ). ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ, ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਬੇਸ਼ਕ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਉਕਤ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਏਗਾ।

16. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 70% ਦੀ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਸੱਜਾ ਹੇਠਲਾ ਅੰਗ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 35% ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤਨਖਾਹਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸਵੈ-ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗੱਡੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਰੁਕਾਵਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਉਸਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ 35% ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਗਣਨਾ 60% ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ.

ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ

17. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਲਈ ਮਾਤਰਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਤਰਕ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

18. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੋਟਰ ਦੁਰਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਆਮਦਨ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ "ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ" ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਉਹ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ।

19. ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਹਾਦਸਾ 12.06.2009 ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦੋਵੇਂ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ 31.03.2008 ਅਤੇ 31.03.2009 ਤੱਕ ਸਨ। ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਵੇਂ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਰਿਟਰਨ ਹਾਦਸੇ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ

20. ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

21. ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ 40% ਵਾਧਾ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਲੱਤ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ

22. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਅੰਗ ਲਈ 5,20,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ 50,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਅੰਗ ਦੀ ਕੀਮਤ ਖੁਦ 2,60,000/- ਰੁਪਏ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਅੰਗ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 5-6 ਸਾਲ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਅੰਗ ਨੂੰ ਹਰ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ 1 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਮੁਰੰਮਤ ਦੀ ਲਾਗਤ 15,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ 20,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਅੰਗ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ੧੫ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗਾ। ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ੩੭ ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੈ। ਅਨੰਤ ਪੁੱਤਰ ਸਿੱਧੇਸ਼ਵਰ ਦੁਕਰੇ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾ ਇੱਥੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ:

[4] (2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 68

"ਮੋਟਰ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਅਪਾਹਜਤਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸਦੀ ਸਰੀਰਕ ਸੱਟ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸੱਟ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਹੋਏ ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋਣ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਸੱਟਾਂ ਲਈ।

ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

23. ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਅੰਗ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 15 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਚੱਲੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਅੰਗ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਬਦਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ. ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ 37 ਸਾਲ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ ਜੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਅੰਗ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 70 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। ਇਕੱਲੇ ਪ੍ਰੋਸਥੈਟਿਕ ਅੰਗਾਂ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 7,80,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਵਾਧੂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਹਨ।

<u>ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ</u>

24. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਐਲਡੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 3,00,000/- ਰੁਪਏ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਹਾਦਸੇ ਕਾਰਨ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਮੁਖੀਆਂ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ।

25. ਆਰ.ਡੀ. ਹਟੰਗੜੀ ਬਨਾਮ ਕੀਟ ਨਿਯੰਤਰਣ (ਇੰਡੀਆ) (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ 5 ਵਿੱਚ ਸੱਟ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਰਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

"ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹਾਦਸੇ ਦੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

---

5 (1995) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 551

ਨੁਕਸਾਨ। ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੀੜਤ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਪੈਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਗਣਿਤਿਕ ਗਣਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ: (i) ਡਾਕਟਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ; (ii) ਪਰਖ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਮੁਨਾਫੇ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ; (iii) ਹੋਰ ਪਦਾਰਥਕ ਨੁਕਸਾਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗੈਰ-ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ: (i) ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਦਮੇ, ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਝੱਲੇ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਹਿਣ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ; (ii) ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਚੱਲਣ, ਦੌੜਨ ਜਾਂ ਬੈਠਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ; (iii) ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ, ਅਰਥਾਤ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਮ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; (iv) ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਸੁਵਿਧਾ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ, ਬੇਆਰਾਮੀ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਣਾਅ।

26. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

I. ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ - 2,00,000/- ਰੁਪਏ।
II ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ – 2,00,000/- ਰੁਪਏ।
III ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ - 2,00,000/- ਰੁਪਏ

ਸਿੱਟਾ

27. ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚਤਾ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਪਿਛੋਕੜ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

28. ਇਹ ਲਗਭਗ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਸਰੀਰਕ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਭੇਦਭਾਵ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਪਰਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਗੰਭੀਰ ਭੇਦਭਾਵ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਅਪੰਗਤਾ ਅਕਸਰ ਅਜਿਹੇ ਭੇਦਭਾਵ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਵਧੀਆ ਹੋ ਸਕੇ ਬਹਾਲ ਕਰੇ

ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਸ ਲਈ ਸੰਭਵ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ.

29. ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਭੌਤਿਕ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜ਼ਖਮੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਦਮੇ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਵਿੱਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਾਣਦਾ ਹੈ. ਫਿਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿੱਤੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਨਘੜਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰੇ ਜੋ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

30. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਨਕਲੀ ਅੰਗ ਦੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਦੇਖਭਾਲ	12,80,000 ਰੁਪਏ
ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਪੰਗਤਾ ਕਾਰਨ ਕਮਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	11,34,000 ਰੁਪਏ
ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	7,61,668 ਰੁਪਏ
ਡਾਕਟਰੀ ਖਰਚੇ	57,650 ਰੁਪਏ
ਅਟੈਂਡੈਂਟ ਚਾਰਜ	11,802 ਰੁਪਏ
ਵਾਹਨ	10,000 ਰੁਪਏ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੁਰਾਕ	15,000 ਰੁਪਏ
ਦਰਦ ਅਤੇ ਦੁੱਖ	2,00,000 ਰੁਪਏ
ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	2,00,000 ਰੁਪਏ
ਅਪੰਗਤਾ ਅਤੇ ਵਿਗਾੜ ਕਾਰਨ ਨੁਕਸਾਨ	2,00,000 ਰੁਪਏ
ਕੁੱਲ	38,70,120 ਰੁਪਏ

31. ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 9% ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ 38,70,120/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

32. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ: ਰਾਹੁਲ ਰਾਠੀ, ਐਲਸੀਆਰਏ)

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016

.